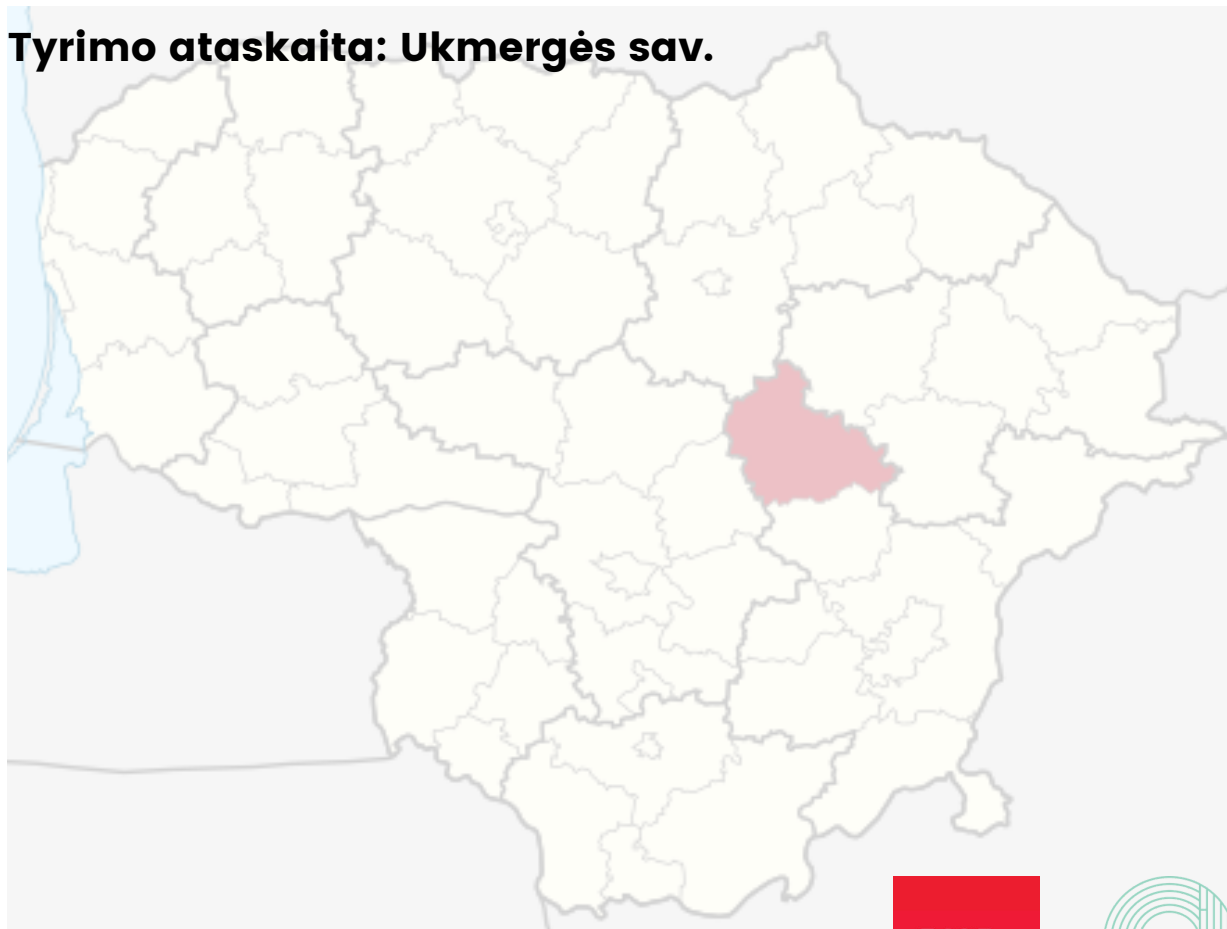

2024

VIZUALINIO MĄSTYMO STRATEGIJOS LITERATŪROS PAMOKOSE

Tyrimo ataskaita: Ukmergės sav.

MMo

ATASKAITOS TURINYS

3 psl. ĮVADAS

4 psl. IŠVADOS

DETALI ANALIZĖ

7 psl. 1. MO MUZIEJAUS MOKYMŲ PROGRAMOS
DALYVIŲ DEMOGRAFIJA

8 psl. 2. VIZUALINIO MĄSTYMO METODO
PRITAIKYMAS PAMOKOSE

11 psl. 3. MOKYTOJŲ KOMPETENCIJŲ, GEBĖJIMŲ IR
ŽINIŲ POKYČIO ĮVERTINIMAS

16 psl. 4. MO MUZIEJAUS MOKYMŲ VERTINIMAS

17 psl. 5. IŠŠŪKIAI IR PASIŪLYMAI

ĮVADAS

Nuo 2024-ųjų metų MO muziejus pradėjo mokytojoms/-ams skirtą kultūrinę-educacinę programą „Vizualinio mąstymo strategijos literatūros pamokose“. Šie mokymai vykdomi įvairiose savivaldybėse kaip Tūkstantmečio mokyklų programos dalis. Šis tyrimas yra skirtas įvertinti Ukmergės savivaldybės mokyklose įvykdytos programos rezultatus. Tyrimą atliko Taikomosios antropologijos organizacija „Anthropos“ tyrėjos/-ai Kornelija Čepytė, Giedrius Jankauskas ir Renida Baltrušaitytė.

„Vizualinio mąstymo strategijos literatūros pamokose“ dalyviai/-ės pildė dvi anketas: vieną prieš prasidedant programai, antrą – iškart mokymų programai pasibaigus. Abiejomis apklausomis buvo siekiama įvertinti programos poveikį mokytojoms/-ams, mokymo metodikoms ir ugdymo procesui. Pirmąją anketą sudarė 5 platūs klausimai ir 5 demografiniai klausimai. Pasibaigus programai, mokytojos/-ai pildė kitą anketą, kurios atsakymai tyrėjoms/-ams suteikė galimybę įvertinti pokytį, kurį paskatino MO vykdytų mokymų programa. Antrojoje anketoje buvo 6 platūs klausimai ir 5 demografiniai klausimai. Abi anketas užpildė po 15 mokytojų. Išvados pateikiamos palyginus šių 15 mokytojų atsakymus (tais atvejais, kai tai yra įmanoma) mokymų programos pradžioje ir jai pasibaigus. Visi abiejų apklausų dalyvių duomenys buvo anonimizuoti. Tyrime dalyvavo mokytojos/-ai, dirbantys/-čios Ukmergės savivaldybės mokyklose, daugumą jų – moterys dirbančios mokykloje ilgiau nei 21 metus.

IŠVADOS

1. Vizualinio mąstymo strategijos metodą prieš mokymus žinojo ir nurodė, kad yra bandę taikyti 5 mokytojos/-ai; 6 mokytojos/-ai teigė, jog metodą žino, tačiau nurodė, kad taikyti jo nebuvo bandę; 4 mokytojos/-ai nurodė metodo nežinoję/-usios.
2. Anketoje platintoje po mokymų, dauguma mokytojų (12 apklausos dalyvių) nurodė planuojančios/-tys taikyti metodą ir toliau. 1 matematikos mokytoja/-as ir 2 chemijos mokytojos/-ai pasidalino, jog mano, kad VMS metodo taikyti nepavyks ar kad jį taikys itin retai dėl mokomojo dalyko specifikos.
3. Visos/-i apklausoje dalyvavusios/-ę lietuvių kalbos ir literatūros mokytojos/-ai teigė, jog VMS metodą į pamokas integruoti pavyko. Atsakymuose į atvirą klausimą buvo nurodyta, kad taikant metodą pastebimas teigiamas pokytis mokinių komunikaciniuose ir kritinio mąstymo gebėjimuose arba matomas metodo potencialas šiuos mokinių gebėjimus stiprinti jį nuosekliai taikant ilgesnį laiką.
4. Pagrindinė problema, su kuriomis mokytojos/-ai nurodė susiduriantys/-čios vedamose pamokose yra mokinių dėmesio stygius, drausmingumo stygius ir nenoras viešai kalbėti. Apklausoje dalyvavę/-usios mokytojos/-ai teigė, kad iššūkių jiems kelia darbas su mokinėmis/-iais, kurios/-ie „nežin[o], nesidom[i]“, stokoja „motyvacijos“. Problemų mokytojams kelia ir moksleivių „požiūris į vertybes“ ir jų „hedonistinė pasaulėjauta“, besiskiriantys nuo mokytojų požiūrio ir pasaulėžiūros.
5. Iššūkiu mokytojoms/-ams tampa ir tai, kad kiekvienos klasės moksleivių motyvacija ir pasiekimai klasėje esti gana skirtingi.
6. Sugretinus pirmoje ir antroje anketoje pateiktus mokytojų atsakymus apie patiriamus iššūkius ir metodo taikymą bei jo naudą atsiskleidė, kad VMS metodo taikymas pamokose mokytojoms/-ams padeda įveikti dalį jų minėtų sunkumų, pvz., mokinių nenorą kalbėti viešai, reikšti savo mintis atsakinėjant.

IŠVADOS

7. Prieš mokymus mokytojos/-ai jau naudojosi dauguma kultūros įstaigų teikiamų paslaugų. Lankomasi parodose asmeniškai ir su moksleivėmis/-iais, naudojamosi skaitmeninėmis kolekcijomis

8. Žvelgiant į tai, kaip prieš ir po mokymų pateiktuose klausimynuose savo kompetencijas, gebėjimus ir žinias įvertino mokytojai, svarbu atkreipti dėmesį, jog didžiausia nauda matoma temose susijusiose su lyčių lygybe, lytiškumo bei socialinėmis aktualijomis. Kitų klausimų įvertinimų vidurkiai padidėjo nežymiai, dažniausiai keliomis dešimtosios balo. Tai indikuoja apie pavienius aukštesnius įvertinimus, kurie nedarė įtakos bendriems rodikliams, bet nurodė į galimai pastiprintas mokytojų kompetencijas, gebėjimus ir žinias.

9. MO muziejaus mokymų medžiagos turinį gerai ir labai gerai įvertino 12 mokytojų iš 15 atsakiusių baigiamąją anketą. MO muziejaus mokymų metu gautas priemonės, kurios padėtų pritaikyti meno kūrinis dėstomame dalyke, gerai ir labai gerai įvertino 14 mokytojų iš 15. Galimybę vizualinio mąstymo metodą (VMS) mokymų metu išbandyti praktiškai gerai ir labai gerai įvertino 13 mokytojų iš 15. Užduočių aiškumą ir darbo pobūdį (grupėje) mokytojos/-ai vertino vienodai: 13 iš 15 vertino labai gerai ir gerai. Darbo grupės dydį 14 iš 15 mokytojų įvertino labai gerai ir gerai. Mokymai vyko tiek nuotoliniu būdu, tiek gyvai, šią prieigą labai gerai ir gerai įvertino visos/-i baigiamąją anketą užpildžiusios/-ę mokytojos/-ai. Mokymų metu skirtą laiką užduotims atlikti 11 iš 15 mokytojų vertino gerai ir labai gerai. 11 iš 15 mokytojų gerai ir labai gerai įvertino galimybę mokymų metu užmegzti kontaktus su kitais/-omis mokytojais/-omis ir kitomis mokyklomis.

10. Edukatorių paskirtas užduotis mokymų metu 14 mokytojų vertino gerai ir labai gerai, 1 įvertino blogai. Papildomą darbą siekiant atlikti paskirtas užduotis 2 mokytojos/-ai vertino labai blogai ir blogai, 9 – gerai ir labai gerai, likusios/-ieji neturėjo nuomonės. Laiką, reikalingą „namų darbams“ (užduotims, kurias turėjo atlikti namuose), 5 mokytojos/-ai vertino blogai (turėjo skirti per daug laiko), 2 savo nuomonės neišsakė, 8 vertino labai gerai ir gerai. Visą mokymų programos trukmę 4 mokytojos/-ai vertino gerai ir labai gerai, 3 nuomonės neišreiškė, 8 mokytojos/-ai MO muziejaus mokymų trukmę vertino blogai (mokymai truko per ilgai).

IŠVADOS

11. Mokytojų nuomonės apie tai, kokie mokymų segmentai jiems/-joms buvo naudingiausi, buvo įvairios. 4 mokytojos/-ai teigė, kad visi trys mokymų moduliai joms/-jiems buvo vienodai naudingi. Teorinė mokymų dalis ir integruotų pamokų kūrimas mokytojų atsakymuose buvo įvardintos kaip joms/-iems naudingiausi MO mokymų moduliai po 5 kartus. Mažiausiai mokymų dalyvių pasirodė naudingas II modulis (sesijos su mokiniais) – kaip naudingiausias mokytojų atsakymuose buvo paminėtas 3 kartus.

12. Mokymų metu patirtus iššūkius ir problemas apklausos dalyvės/-iai buvo daugiausiai siejo su dideliu mokymų intensyvumu, trukme ir laiku. Kai kurios/-ie dalyviai/-ės teigė, jog mokymai atėmė daug laiko ir/-arba vyko netinkamu mokslo metų ar darbo savaitės metu. Dalį mokytojų vargino nuotolinis dalies susitikimų formatas. Kaip problemas kai kurie/-ios mokytojai/-os įvardijo teorinės medžiagos kiekį (per didelis) ir medžiagos pritaikymą pagal mokytojo ir mokyklos specifiką (jo stigo, išreiškiamas pavyzdžių poreikis). Atitinkamai, apklausos dalyvių pateikti programos tobulinimo pasiūlymai buvo susiję su patirtais iššūkiais: keisti mokymų laiką, didinti gyvų susitikimų skaičių, mažinti teorinės medžiagos apimtį, didinti praktikos kiekį turinyje, atsižvelgti ir pritaikyti mokymus pagal kontekstą ir mokslo metų eigą.

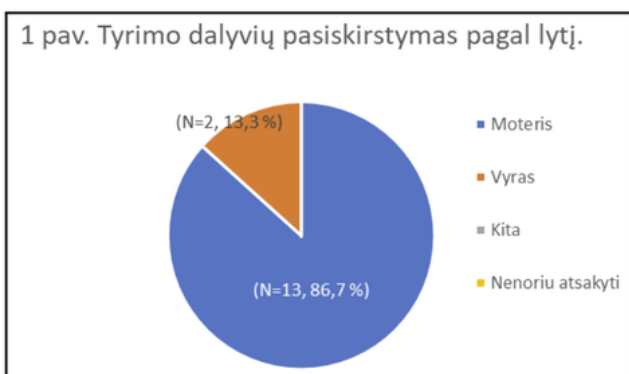
DETALE ANALIZĖ

1. MO MUZIEJAUS MOKYMŲ PROGRAMOS DALYVIŲ DEMOGRAFIJA

Mokymų programoje dalyvavo 4 mokytojos/-ai iš Jono Basanavičiaus gimnazijos, 5 mokytojos/-ai iš Antano Smetonos gimnazijos, 5 mokytojos/-ai iš Senamiesčio progimnazijos ir 1 mokytoja/-as nenurodė mokyklos. Iš viso sudalyvavo 15 mokytojų, iš jų 13 moterų ir 2 vyrai (žr. 1 pav.). 10 mokymuose ir tyrime dalyvavusių mokytojų nurodė, jog mokykloje dirba ilgiau nei 21 metus. 4 mokytojai nurodė dirbantys mokykloje nuo 4 iki 10 metų; 1 mokytoja/-as nurodė, jog mokykloje dirba tarp 11 ir 20 metų (žr. 2 pav.).

Anketą prieš mokymus ir po jų pildė skirtingų sričių mokytojai. Nors mokymai skirti daugiausiai literatūros mokytojoms/-ams, tačiau į juos galėjo įsitraukti ir kitos/-i. Tyrime dalyvavo 5 lietuvių kalbos mokytojos/-ai, 3 technologinio ugdymo mokytojos/-ai, 2 meninio ugdymo (dailė, šokis, teatras, muzika) mokytojos/-ai, po 1 užsienio kalbos, matematikos, pilietinio ugdymo, etikos, gamtos mokslų (biologija, chemija, fizika) mokytoją.

Apklausoje, vykdytoje prieš prasidedant mokymų programai, mokytojų buvo klausama kokiomis kultūrinių įstaigų paslaugomis jie/-jos naudojasi mokymo tikslais. 3 mokytojos/-ai atsakė, kad naudojasi visomis išvardintomis paslaugomis. 2 mokytojos/-ai teigė, jog lankosi parodose ir renginiuose tiek su moksleivėmis/-iai, tiek asmeniškai. 4 mokytojos/-ai teigė, jog parodose ir renginiuose lankosi tik su moksleivėmis/-iais. 3 mokytojos/-ai nurodė, jog naudojasi tik skaitmeninėmis kolekcijomis. 3 mokytojos/-ai nurodė, kad parodose ir renginiuose lankosi tik asmeniškai.

2. VIZUALINIO MĄSTYMO METODO PRITAIKYMAS PAMOKOSE

Apklausoje, vykdytoje prieš prasidedant mokymų programai, mokytojų buvo klausiama, kiek joms/-iems žinomas yra vizualinio mąstymo metodas pasiskirstė beveik į lygias tris grupes. 4 mokytojos/-ai šio metodo nežinojo, 5 mokytojos/-ai metodą žinojo ir teigė, jog yra bandžiusi/-ęs taikyti, 6 mokytojos/-ai teigė, jog metodą žino, tačiau taikyti jo nėra tekę.

Apklausoje, vykdytoje mokymų programai pasibaigus, mokytojų klausta, ar jie/-jos ir toliau pamokose taikys vizualinio mąstymo strategijos (VMS) metodą. Šiuo klausimu nuomonės išsiskyrė. Matematikos mokytoja/-as ir 2 chemijos mokytojos/-ai nurodė, jog mano, kad dėl dėstomo dalyko specifikos VMS taikyti nepavyks, metodą taikys itin retai; „priklausys nuo aplinkybių“; galbūt labiau taikys laisvalaikio metu, „poilsui“ nei pamokose. 12 mokytojų teigiamai atsiliepė apie metodo taikymą. Kai kurios/-ie praplėtė savo atsakymus ir pasidalino, jog VMS metodais „pajvairina pamokos vedimo metodiką“, „mokymo(si) procesą“, „ugdymą“. Tyrimo dalyvės/-iai nurodė, jog VMS yra „naudingas, patogus įrankis“, „pasiteisina“, ypač reikšmingas naudojimui literatūros pamokose. Mokytojos/-ai pasidalino pastebintys/-čios šio metodo naudą, nes, anot jų, „visą laiką meno kūriniai siejami su literatūra“. Kelios/-i mokytojos/-ai pasidalino savo patirtimi platesniais atsakymais: „[n]audiojant keičiasi mokiniai[,] tampa atviresni, draugiškesni, kalbantys ir t.t.“, „[metodas] padeda ir literatūros kūrinys ieškoti detalių, jas jungti į visumą, formuluoti argumentus ir išvadas“.

Atskiru atviru klausimu pasidalinti patirtimis integruojant VMS metodą vedamose pamokose prašyta ir pagrindinės tikslinės grupės – lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų. 4 mokymuose dalyvavusios ir anketą atsakiusios lietuvių kalbos ir literatūros mokytojos teigė, kad VMS metodą integruoti į pamokas pavyko. Viena iš mokytojų nurodė, kad taikant metodą pamokose pastebi teigiamų pokyčių mokinių komunikaciniuose ir kritinio mąstymo gebėjimuose:

Pavyko integruoti VMS, mokiniai pradėjo lengviau reikšti mintis pamokoje, prakalbo net nekalbantys. Kada skaitome ir analizuojame kūrinių ištraukas, mokiniai bando išlukštinti detales, argumentuoti, kodėl taip mano.

Kita lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja teigė, kad metodą integruoti į pamokas pavyko ir jis itin pasiteisino pamokose, kuriose buvo kalbama apie jaunų žmonių problemas ir veikėjų charakterius, tačiau atkreipė dėmesį, kad, jos manymu, „dažnai tokio metodo taikyti nereikėtų, nes ne visi kūriniai ir temos tinka“. Dar viena apklausoje dalyvavusi mokytoja atkreipė dėmesį, kad per tokį trumpą ir intensyvią taikymo laiką pokyčius mokinių gebėjimuose pastebėti sunku, tačiau teigė matanti metodo potencialą. Ji mano, kad sistemingai ir ilgesnį laiką taikant šį metodą mokiniai *„išsiugdys drąsą kalbėti viešai –juk tik pirmokai, suvokdami, kad nėra neteisingų atsakymų – neteisingas vienas atsakymas – nežinau... Tad dėkoju [lektorėms] už pagalbą ugdant mūsų gimnazistus.“*

Mokytojų atsakymai apie VMS metodo taikymą ir matomas naudas iš dalies siejasi su iššūkiais, kuriuos mokytojos/-ai pasidalijo patiriantys/-ios ugdymo procese. Apklausoje, vykdytoje prieš prasidedant mokymų programai, mokytojų klausta su kokiomis problemomis jie/jos dažniausiai susiduria vedamų pamokų metu. Mokytojos/-ai nurodė moksleivių sunkumus išlaikyti dėmesį, drausmės trūkumą. Mokytojos/-ai pastebėjo, kad moksleivės/-iai *„nesidomi ir daug ko nežino“*, tai laiko iššūkiu sau. Viena/-s mokytoja/-s minėjo, jog problemų kyla dėl *„skirting[o] požiūri[o] į vertybes, hedonistinė[s] pasaulėjaut[os]“*. Sudėtinga, mokytojų teigimu, ir tai, jog moksleivės/-iai vengia viešai kalbėti, atsakinėti. 3 mokytojų atsakymai sutapo ir/ar papildė vienas kitą: iššūkiu jos/-jie laiko žemą moksleivių motyvaciją, noro stoką. Mokytojams/-oms sudėtinga ir tai, kad moksleivių motyvacijos lygis ir mokslo pasiekimai žymiai skiriasi. 1 tyrimo dalyvė/-is nurodė, jog šiuo metu su jokiais problemomis ar iššūkiais pamokose nesusiduria.

Sugretinus šiuos pirmoje ir antroje anketoje pateiktus mokytojų atsakymus matome, kad VMS metodo taikymas pamokose mokytojoms/-ams padeda įveikti dalį jų minėtų sunkumų, pvz., mokinių nenorą kalbėti viešai, reikšti savo mintis atsakinėjant.

Siekiant geriau suprasti kaip visoms/-iems mokytojoms/-ams sekėsi taikyti VMS metodą pamokose, atviru klausimu, skirtu visoms/-iems mokytojams/-oms, buvo prašoma pasidalinti sėkmingais ir nesėkmingais metodo taikymo pavyzdžiais, bei priežastimis, kurios, jų manymu, lėmė sėkmę ar nesėkmę. 2 iš atsakiusių mokytojų nurodė, kad pamokų, kuriose taikytą VMS metodą, dar nevedė. Viena/-as iš jų nurodė priežastį – *„nes mano turinys ir praktinės veiklos buvo suplanuotos metų pradžioje, o TŪM įvairūs mokymai atėmė labai daug pamokų“*.

Daugumos mokytojų atsakymai į šį klausimą buvo arba labai neišsamūs (pvz.: „visi sėkmingi“, „viskas normaliai“), arba tik iš dalies susiję su klausimu (pvz.: „Su laiku gal atsiras įprotis. Nėra dar tai įprotis“; „Sėkmingai įgijau naują kompetenciją. Sunku ją pritaikyti dalyke“; „Sėkmė - naujai atsiskleidę tylūs mokiniai“), arba nepakankamai išsamiai aprašyti, kad būtų galima juos tiksliai interpretuoti (pvz.: „Planuojant pamokas mažai palikau laiko vertinimui ir įsivertinimui“; „Dar viena galimybė per meno kūrinį vystyti pamokos temą“). Dėl šios priežasties atsakymų į šį klausimą neįmanoma išsamiau apibendrinti ar įvardinti tendencijų. Kas lėmė neišsamius ir netikslus mokytojų atsakymus į šį klausimą dabar galima tik spėlioti. Mokytojos/-ai galimai ne iki galo suprato klausimą, tačiau svarbu paminėti, kad toks klausimas buvo pateiktas anksčiau vykdytose MO muziejaus mokymų apklausoje, tačiau tuomet atsakymai buvo išsamūs ir aiškūs. Neišsamius mokytojų atsakymus potencialiai galėjo lemti laiko ir įsigilino į anketą stoka.

3. MOKYTOJŲ KOMPETENCIJŲ, GEBĖJIMŲ IR ŽINIŲ POKYČIO ĮVERTINIMAS

Apklausoje, vykdytoje prieš prasidedant mokymų programai, mokytojų buvo prašoma įvertinti 27 teiginius nurodant, kiek, jų manymu, jiems reikėtų pastiprinti kūrybiškumo, kritinio mąstymo, emocinio raštingumo kompetencijas, gebėjimus ir žinias, bendravimo įgūdžius, emocinį raštingumą, lyčių lygybės ir lytiškumo žinias ir t.t. Teiginių vertinimo skalė buvo nuo 1 (balas, nurodantis, jog kompetencijų, gebėjimų bei žinių pastiprinimas visiškai nereikalingas) iki 10 (reiškiantis, jog kompetencijų, gebėjimų bei žinių pastiprinimas labai reikalingas). Klausimyną užpildė visi 15 tyrime dalyvavusių mokytojų.

Apklausoje, vykdytoje mokymų programai pasibaigus, mokytojų paprašyta įvertinti, kiek mokymų programos metu jiems pavyko sustiprinti išvardintas kompetencijas, gebėjimus ir žinias. Siekiant pamatuoti poveikį, teiginiai atliepė pateiktuosius tyrimo pradžioje. Atskiroje pastraipoje bus aptarti papildomai įtraukti teiginiai, pagal kuriuos buvo siekiama gauti papildomos informacijos. Kaip ir pradinėje apklausoje, taip ir šioje pateikta vertinimo skalė nuo 1 balo, nurodančio, jog kompetencijų, gebėjimų bei žinių pagilinti visiškai nepavyko, iki 10, reiškiančio, jog kompetencijos, gebėjimai bei žinios patobulinti labai sėkmingai. Į šios anketos klausimus atsakė visi 15 tyrime dalyvavusių mokytojų.

Tolesnėse šio skyriaus pastraipose, suskirstytose pagal temas, apžvelgsime tyrimo pradžioje ir pabaigoje klausimyne pateiktus teiginius, palyginsime mokytojų skirtus įvertinimus, indikuojančius galimą su mokymais susijusį pokytį arba jo trūkumą.

Pagal kiekvienam teiginiui priskirtus balus (nuo 1 iki 10) apskaičiuotas įvertinimo vidurkis. Apskaičiuota ir mediana, kadangi vidurkis daugelyje klausimų galėjo būti paveiktas ekstremalių reikšmių ir/arba asimetriško duomenų pasiskirstymo. Statistikoje mediana yra skaičių eilės, išdėstytos didėjančia seka, vidurinis elementas, dalijantis statistinę eilutę į dvi lygias dalis: pusė turi reikšmes mažesnes arba lygias medianai, kita pusė – didesnes arba lygias medianai. Mediana padeda tiksliau įvertinti „tipinę“ reikšmę tais atvejais, kai duomenų rinkinyje kai kurios vertės yra itin aukštos, o kai kurios – itin žemos. Abu matmenys – balų vidurkis ir mediana – padeda įvertinti įsivertinimo pokytį iki mokymų ir po jų.

3.1. KŪRYBIŠKUMAS

Savo gebėjimą „[...] įtraukti vizualinius meno kūrinius į literatūros mokymosi procesą“, mokytojai/-os įvertino vidutiniškai 5,50 balo (mediana 5). Po mokymų įvertinimų vidurkis šiuo klausimu siekė 7,33 balo, mediana – 8.

Gebėjimą „[...] atkreipti dėmesį į kūrybiškas moksleivių idėjas“, mokytojai/-os įvertino vidutiniškai 7,07 balo, mediana buvo 8. Po mokymų vidurkis šiuo klausimu pakilo iki 7,6 balo, mediana išliko nepakitusi – 8.

Savo gebėjimus „Skatinti moksleivius (-es) sekti ar / ir žymėtis savo mintis“ mokytojai/-os vertino vidutiniškai 7,13 balo, mediana siekė 8. Po mokymų vidurkis pakilo iki 7,27 balo, mediana išliko nepakitusi – 8.

Gebėjimą „Skatinti moksleivius (-es) pamokų metu naudotis vaizduote“ mokytojai/-os vidutiniškai vertino 7,33 balo, vertinimų mediana – 8. Po mokymų nežymiai, iki 7,8 balo, pakilo vidurkis, mediana išliko tokia pati – 8 balai.

3.2. KRITINIS MĄSTYMAS

Gebėjimą „Skatinti moksleivius (-es) priimti kitų žmonių nuomonę, ją toleruoti, apmąstyti“ mokytojai/-os įvertino 7,59 balų vidurkiu, įvertinimų mediana – 8. Po mokymų vidurkis pakilo nežymiai – penktadaliu balo iki 7,87, mediana išliko nepakitusi.

Kompetenciją „Mokyti moksleives (-ius) atskirti faktinius argumentus nuo nuomonės“ mokytojai/-os prieš mokymus įsivertino vidutiniškai 8 balais. Vidurkis sutapo su mediana. Po mokymų šis įsivertinimas ženkliai sumažėjo – vidurkis nukrito šešiomis dešimtosiomis balo iki 7,4, mediana – iki 7.

3.3. EMOCINIS RAŠTINGUMAS

Mokytojų įsivertinimas, kaip jiems/-joms sekasi „Kalbėti apie savo, kaip mokytojos (-o), emocijas“, prieš mokymus vidutiniškai surinko 7,33 balo, vertinimo mediana buvo 8. Po mokymų vidurkis pakilo iki 7,67, mediana liko tokia pati.

Gebėjimas „Mokyti moksleivius (-es) atpažinti ir suprasti įvairias savo ir kitų emocijas“ buvo įvertintas 7,37 balo, mediana – 8. Po mokymų mokytojai šią kompetenciją vidutiniškai vertino šiek tiek aukščiau - 7,8 balo, mediana išliko nepakitusi.

Savo kompetenciją „Mokyti moksleives (-ius) mokyti kalbėtis apie jų pačių emocijas“ mokytojai/-os vidutiniškai vertino 7,47 balo, įvertinimų mediana – 8. Po mokymų šio gebėjimo vertinimo vidurkis pakilo iki 7,80 balo, mediana išliko nepakitusi.

Mokytojai/-os savo gebėjimą „[...] moksleivius (-es) mokyti valdyti konfliktus“ įvertino vidutiniškai 8 balais, įsivertinimų mediana siekė 9 balus. Po mokymų šie rodmenys nukrito iki 7,27 balų vidurkio, mediana net dviem balais – iki 7.

3.4. BENDRAVIMAS

Savo gebėjimą „Pastebėti ir atpažinti kūno kalbą“ iki mokymų mokytojai/-os vidutiniškai vertino 7,67 balo, įverčių mediana buvo lygi 8. Po mokymų vidurkis ženkliai pakilo iki 7,73, o mediana – iki 9.

Kompetencijos „[...] skatinti moksleives (-ius) diskutuoti“ įvertinimų vidurkis iki mokymų buvo 8,21 balo, mediana – 8. Apklausoje po mokymų balų vidurkis buvo kiek žemesnis – 7,8, mediana išliko nepakitusi.

Savo gebėjimą „Moksleivius (-es) skatinti įsiklausyti į bendraklasių komentarus“ mokytojai/-os įvertino vidutiniškai 7,93 balo, balų mediana buvo 8. Po mokymų įvertinimų vidurkis sumažėjo iki 7,8, mediana išliko tokia pati.

Savo gebėjimą „[...] moksleives (-ius) skatinti padėti vieni kitiems rasti sprendimus“ mnokytojos/-ai vertino 7,93 balų vidurkiu, skirtų taškų mediana – 9. Po mokymų vertinimo balų vidurkis pakilo beveik trimis dešimtosiomis, iki 8,2, tačiau mediana krito iki 8.

3.5. LYČIŲ LYGYBĖ IR LYTIŠKUMAS

Savo gebėjimą „Diskutuoti su moksleivėmis (-iais) apie lyčių lygybę“ mokytojos/-ai įvertino vidutiniškai 6,07 balo, mediana siekė 7 balus. Po mokymų vidurkis pakilo vienu balu ir trimis dešimtosiomis, iki 7,33, mediana – iki 8.

Savo kompetenciją „*Kaip moksleives (-ius) mokyti kalbėti apie lytinę tapatybę*“ mokytojai/-os vidutiniškai įvertino 6,47 balo, skirtų balų mediana buvo 8. Po mokymų skirtų taškų vidurkis pakilo beveik vienu balu, iki 7,53, mediana išliko nepakitusi.

Savo gebėjimą „[...] moksleivius (-es) skatinti pagarbiai kalbėti apie lyčių lygybę“ mokytojai/-os vertino vidutiniškai 6,33, vertinimų mediana – 8. Po mokymų įvertinimų vidurkis pakilo beveik pusantro balo, iki 7,8, o mediana išliko nepakitusi.

3.6. SOCIALINĖS AKTUALIJOS IR PILIETIŠKUMAS

Gebėjimą „*Kalbėti su moksleiviais (-ėmis) apie socialines problemas (pvz.: skurdas, nelygybę, rasizmas, diskriminacijos ir pan.)*“ mokytojai vidutiniškai įvertino 6,67 balo, o balų mediana buvo 7. Po mokymų įvertinimų vidurkis pakilo daugiau nei vienu balu, iki 8,07, mediana padidėjo iki 8.

Savo kompetenciją „*Kalbėti su mokiniais apie pilietinę tapatybę, demokratines vertybes*“ mokytojai/-os įvertino vidutiniškai skirdamos/-i 8 balus, balų mediana buvo 9. Po mokymų abi šios reikšmės išliko nepakitusios.

3.7. FASILITATORIAUS VAIDMUO

Savo kompetenciją „*Mokinių pateiktą informaciją atkartoti tiksliai, nekeičiant jo reikšmės*“ mokytojai iki mokymų įvertino 7,3 balų vidurkiu, balų mediana buvo 8. Po mokymų, šie rodmenys pakilo iki 8,13 balų vidurkio ir 9 balų medianos.

Gebėjimą „*Dėstyti medžiagą tokiu būdu, kad pamokos metu daugiau kalbėtų mokiniai nei aš, mokytoja (-as)*“ mokytojai/-os prieš mokymus įvertino vidutiniškai 7,13, mediana siekė 8 balus. Po mokymų vidurkis paaugo iki 7,67 balo, mediana išliko nepakitusi.

Gebėjimą „[...] naudoti įvairesnius informacijos šaltinius“ dalyviai iki mokymų vidutiniškai vertino 7 balais, mediana buvo lygi 8. Po mokymų šio klausimo įvertinimų vidurkis pakilo puse balo, iki 7,53, o mediana išliko tokia pati – 8.

3.8. PAPILDOMI TEIGINIAI

Į klausimyną, pateiktą mokymams pasibaigus, mokymų organizatorių prašymu įtraukti teiginiai, kuriais norima įvertinti VMS metodo taikymą ir metodo poveikį kritiniam mokytojų mąstymui. Kaip ir kitus, taip ir šiuos teiginius buvo prašoma įvertinti skalėje nuo 1 (žemiausias kompetencijos vertinimas) iki 10 (aukščiausias kompetencijos vertinimas).

Mokytojai įvertino, kad jų gebėjimas (po mokymų) „Igalinti moksleivius (-es) mokytis, pateikiant užduotis VMS metodu“, vidutiniškai vertas 7,4 balo, įverčių mediana – 8.

Mokymuose ir tyrime dalyvavę/-usios mokytojai/-os patirtį „Jaustis kūrybingesne (-iu), kai ruošiuosi VMS metodu paremtai pamokai“ įvertino 7,53 balų vidurkiu, mediana siekia 8 balų.

Teiginius „Lengviau pačiai (-am) atskirti patikimą informaciją“ ir „Lengviau pačiai (-am) atsirinkti pateikiamą informaciją (kur faktai, kur nuomonė)“ mokytojai atitinkamai įvertino 7,73 ir 7,67 balų vidurkiu, o teiginių vertinimo taškų medianos buvo 9 ir 8.

3.9. PASTEBĖJIMAI IR IŠVADOS

Palyginus prieš ir po mokymų klausimynuose skirtus balų vidurkius matoma, jog didžioji dalis teiginių po mokymų buvo įvertinti aukštesniais taškais. Daugumos klausimų įvertinimų vidurkiai padidėjo nežymiai, dažniausiai keliomis dešimtosios balo, medianos tokiose situacijose likdavo nepakitusios. Tai indikuoja apie pavienius aukštesnius įvertinimus, kurie nedarė įtakos bendriems rodikliams, bet nurodė į galimai pastiprintas mokytojų kompetencijas, gebėjimus ir žinias. Verta atkreipti dėmesį į kelis atvejus, kai prieš ir po rodikliai žymiai skyrėsi.

Trijų teiginių vertinimų vidurkiai klausimyne po mokymų buvo žemesni nei prieš prasidedant mokymams. Šis pokytis nebūtinai rodo, jog mokytojų gebėjimai šioje srityje sumenko. Galimai šie vertinimai indikuoja tai, jog mokymai mokytojų vertinimu nedavė papildomos naudos sustiprinant vieną ar kitą konkrečią kompetenciją.

Keturių kompetencijų / gebėjimų vertinimų vidurkiai apklausoje, atliktoje po mokymų, pakilo visu balu ar daugiau. Tai duoda pagrindo manyti, jog toks ryškus vertinimo pokytis galimai rodo, kad mokytojai/-os jaučia, jog kompetencijas, gebėjimus ir žinias pastiprinimo žymiai. Verta pastebėti, jog didžiausi vidurkio pokyčiai į aukštesniąją pusę buvo klausimuose susijusiuose su lyčių lygybe, lytiškumo bei socialinėmis aktualijomis.

4. MO MUZIEJAUS MOKYMŲ VERTINIMAS

Mokytojos/-ai buvo pakviesti įvertinti ne tik MO muziejaus mokymų turinį, bet ir mokymų pobūdį, struktūrą, užduotis, skirtą laiką ir pan. VMS metodo mokymų turinį gerai ir labai gerai įvertino 12 mokytojų, 3 nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“). MO muziejaus mokymų metu gautas priemonės, kurios padėtų pritaikyti meno kūrinis dėstomo dalyko programoje, gerai ir labai gerai įvertino 14 mokytojų, 1 nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“). Praktikos galimybę VMS metodo pritaikomumui dalyke gerai ir labai gerai įvertino 13 mokytojų, 2 nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“). Užduočių aiškumą ir darbo pobūdį (grupėje) 13 dalyvių vertino labai gerai ir gerai, 2 nenurodė nuomonės („nei gerai, nei blogai“). Darbo grupės dydį 14 mokytojų vertino labai gerai ir gerai, 1 asmuo nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“). Visos/-i mokytojos/-ai labai gerai ir gerai įvertino tai, kad mokymai vyko tiek gyvai, tiek per nuotolį, taip pat edukatorių bendravimą ir dėstymą. Mokymų metu edukatorių skirtas užduotis 14 mokytojų vertino gerai ir labai gerai, 1 įvertino blogai. Papildomą darbą, skirtą atlikti užduotis, 2 mokytojos/-ai vertino labai blogai ir blogai, 9 – gerai ir labai gerai, 4 – „nei gerai, nei blogai“. Daugiausiai blogų vertinimų skirta namų užduotims, joms atlikti reikalingam laikui. 5 mokytojos/-ai šį punktą vertino labai blogai ar blogai, 2 savo nuomonės neišsakė, 8 vertino labai gerai ir gerai. Mokymų metu užduotims atlikti skirtą laiką 11 mokytojų vertino gerai ir labai gerai, 1 vertino blogai, 4 savo nuomonės neišsakė („nei gerai, nei blogai“). Galimybę užmegzti kontaktus su kitais mokytojais ir kitomis mokyklomis dalyviai/-ės vertino vienodai: tiek vienu, tiek antru klausimu po 4 asmenis nuomonės neišsakė, po 11 galimybes vertino gerai ir labai gerai. Mokymų trukmę 4 mokytojos/-ai vertino gerai ir labai gerai, 3 savo nuomonės neišreiškė, 8 įvertino blogai.

Apklausoje dalyvavusios/-ę mokytojos/-ai joms/jiems naudingiausias mokymų dalis vertino įvairiai (mokymuose buvo trys moduliai: I modulis – teorinė VMS dalis, II modulis – sesijos su mokiniais, mokantis VMS, III modulis – integruotų pamokų kūrimas). 4 mokytojos/-ai neišskyrė nei vienos dalies ir teigė, kad visos mokymų dalys joms/ jiems buvo vienodai naudingos. Pirmoji ir trečioji mokymų dalys mokytojų atsakymuose kaip naudingiausios buvo paminėtos po 5 kartus. Vieno/-s iš mokytojų teigimu, „I-ojo metu atgaivinau turėtas žinias, jas dar praplėčiau, III-ojo - VMS integravau į pamokos turinį, tai padarė pamoką įdomesnę“. Mažiausiai kartų, t.y. 3 kartus, mokytojų atsakymuose kaip naudingiausia buvo paminėtas II modulis. Apibendrinant šiuos duomenis galima teigti, kad teorinė mokymų dalis ir integruotų pamokų kūrimas buvo mokytojų vertinamos kaip šiek tiek naudingesni moduliai.

5. IŠŠŪKIAI IR PASIŪLYMAI

Apklausoje, vykdytoje prieš prasidedant mokymų programai, mokytojų klausta su kokiomis problemomis jie/jos dažniausiai susiduria vedamų pamokų metu. Mokytojos/-ai nurodė moksleivių sunkumus išlaikyti dėmesį, drausmės trūkumą. Mokytojos/-ai pastebėjo, kad moksleivės/-iai „*nesidomi ir daug ko nežino*“, tai *laiko iššūkiu sau*. Viena/-s mokytoja/-s minėjo, jog problemų kyla dėl „*skirting[o] požiūri[o] į vertybes, hedonistinė[s] pasaulėjaut[os]*“. Sudėtinga, mokytojų teigimu, ir tai, jog moksleivės/-iai vengia viešai kalbėti, atsakinėti. 3 mokytojų atsakymai sutapo ir/ar papildė vienas kitą: iššūkiu jos/-jie laiko žemą moksleivių motyvaciją, noro stoką. Mokytojams/-oms sudėtinga ir tai, kad moksleivių motyvacijos lygis ir mokslo pasiekimai žymiai skiriasi. 1 tyrimo dalyvė/-is nurodė, jog šiuo metu su jokiais problemomis ar iššūkiais pamokose nesusiduria.

Atviru klausimu dalyvavusių mokytojų buvo prašoma įvardinti iššūkius ir problemas, su kuriais susidūrė mokymų metu, bei ką siūlytų mokymuose tobulinti. Dauguma mokytojų atsakė nurodydami mokymų laiką, trukmę ir intensyvumą. Anot didelės dalies dalyvių, laiko sąnaudos mokymams buvo labai didelės ir jiems buvo sudėtinga mokymąsi derinti su kitais darbais ir ugdymo procesu. Kelios/-i tyrimo dalyvės/-iai nurodė, kad mokymai vyko netinkamu metu, „*nes pavasaris labai užimtas*“. Dalies mokytojų teigimu, dėl mokymų trukmės ir kiekvieną savaitę tuo pat metu vykusių užsiėmimų nukentėjo ugdymo procesas. Dalis mokymo dalyvių pažymėjo, kad mokymų intensyvumas ir apimtis buvo per dideli. Vienos mokytojos pastebėjimu, „*vyko visko labai daug ir labai greitai*“.

Mokymų turiniui išsakytos mokytojų pastabos buvo susijusios su teorinės medžiagos kiekiu – keletos dalyvių nuomone teorijos mokymuose buvo per daug, dalis jos kartojosi ar jau buvo žinoma. Viena/-s mokytoja/-s teigė, kad programa neatitiko lūkesčių dėl per mažo pritaikymo ir derinimo su dalyvaujančiais mokytojais. Jo/-s teigimu, programa buvo per mažai pritaikyta skirtingų dalykų mokytojams, taip pat „*programa nebuvo derinta su mokytojais, dirbančiais skirtingų lygių mokyklose, su skirtingo amžiaus ir poreikių mokiniais*“, mokytojų darbo grafiku.

Dalį dalyvavusių mokytojų vargino nuotoliniai užsiėmimai. Viena/-as iš apklausos dalyvių nurodė, kad su jokiais iššūkiais nesusidūrė.

Dalį dalyvavusių mokytojų vargino nuotoliniai užsiėmimai. Viena/-as iš apklausos dalyvių nurodė, kad su jokiais iššūkiais nesusidūrė.

Atitinkamai mokytojų atsakymuose pateikti pasiūlymai buvo susiję su patirtais iššūkiais. Keletas mokytojų siūlė didinti gyvų susitikimų skaičių – „*Geriau mažiau susitikimų, bet kontaktu*“. Kiti siūlė mokymuose mažinti teorinės medžiagos apimtį, didinti praktinių veiklų kiekį. Viena/-s mokytoja/-s pabrėžė, kad būtina atsižvelgti į kontekstą ir mokslo metų eigą :

<...> rengiant mokytojams programas, atsižvelgti į kontekstą, būtinai pradėti nuo rugsėjo mėn, kad mokytojai planuodami ugdymo turinį, galėtų įtraukti/integruoti programos veiklas.

Keletas mokytojų pasiūlymų buvo susijęs su užsiėmimų trukme ir laiku – siūlyta trumpinti sesijų su mokiniais laiką iki 1,5 valandos, nes 3 valandos per ilgai. Taip pat pateiktas siūlymas „*trumpinti sesijų laiką iki balandžio vidurio, arba ankst.[inti] ses.[ijos] pradžia*“.

Apibendrinant mokytojų atsakymus į šį atvirą klausimą galima teigti, kad mokytojų patirti iššūkiai ir kartu mokymams išsakytos pastabos buvo dažniau susijusios su organizaciniais mokymų aspektais (laiku, trukme, intensyvumu, mokymų forma), nei mokymų turiniu ar edukatorių darbu. Visi pateikti pasiūlymai buvo tiesiogiai susiję su patirtais iššūkiais, daugiausiai jų buvo apie laiko ar mokymų formato (gyvo / nuotolinio) keitimą.